

МІСЦЕ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВИХ У СИСТЕМІ ПРАВОВИХ ЗАСАД ЗДІЙСНЕННЯ КОНТРОЛЮ ЗА ЯКІСТЮ НАДАННЯ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ ПОСЛУГ В УКРАЇНІ

Роман Сергійович МАСЛЕННИКОВ,

*здобувача Харківського національного
університету внутрішніх справ*

На сторінках фахової літератури відмічають те, що адміністративно-правові норми в цілому схожі на правові норми інших галузей права. Водночас, зауважують на сторінках фахової літератури, нормам адміністративного права притаманні певні особливості, які відрізняють їх від норм інших галузей права, серед яких слід назвати наступні: предметом їх регулювання є суспільні відносини у сфері функціонування управлінських інститутів публічної влади, а відповідно метою цих норм є забезпечення як організації та впорядкованості дій суб'єктів виконавчої влади, місцевого самоврядування, деяких інших суб'єктів управлінської діяльності, так і умов для реалізації і захисту прав і свобод громадян, щодо яких ця діяльність здійснюється; переважна більшість норм адміністративного права має імперативний характер, адже одна зі сторін у відносинах, що регулюються зазначеними нормами, завжди є носієм владних (державних або самоврядних) повноважень, тому для цих відносин характерне одностороннє волевиявлення носія цих повноважень. [1, с. 111; 2, с. 49].

При цьому говорячи про сутність адміністративно-правових норм, учені-адміністративісти вказують на те, що вони являють собою встановлені, санкціоновані або ратифіковані державою, формально визначені, юридично обов'язкові, охоронювані засобами державного примусу правила поведінки учасників суспільних відносин у сфері реалізації виконавчої влади та управлінської діяльності державних органів і органів місцевого самоврядування, які забезпечують умови реалізації цими учасниками своїх прав та виконання покладених на них обов'язків [3, с. 68]. На дещо схоже визначення адміністративно-правових норм вказує Л.С. Криворучко у межах дослідження адміністративно-правових засад запровадження міжнародних стандартів у сфері забезпечення захисту прав людини. На думку науковця, адміністративно-правові норми – це загальнообов'язкові, формально визначені в актах адміністративної галузі правила і стандарти поведінки та діяльності, метою яких є регулювання суспільних відносин управлінського змісту, що виникають у контексті діяльності органів державної влади, виконання ними передбачених нормативними документами функцій [4, с. 105–106]. З чого слідує, що основним призначенням адміністративно-правових норм є регламентація суспільних відносин управлінського характеру та змісту. Саме тому з

позиції здійснення контролю за якістю надання поліцейських послуг, такі норми права набувають особливого значення, оскільки вказують як на правові зв'язки органів і підрозділів Національної поліції з державою взагалі, з її правоохоронним сектором зокрема, а також органами місцевого самоврядування та пересічними громадянами і їх об'єднаннями.

Також цікавою виглядає позиція щодо визначення сутності адміністративно-правових норм, запропонована Є.Ю. Яковчуком у межах дослідження особливостей адміністративно-правових засад державної політики у сфері мобілізації. Учений обґрунтовано вважає, що адміністративно-правові норми – це елементарні частинки права, які закріплюють правила поведінки суб'єктів адміністративних правовідносин, що виникають при формуванні та реалізації державної політики у відповідній сфері суспільних відносин. Вони визначають закономірності того, яким чином даним суб'єктам треба діяти та які юридичні інструменти використовувати. При цьому, зауважує науковець, адміністративні норми закріплюються в актах, що становлять правове підґрунтя формування та реалізації державної політики у певній сфері суспільних відносин, тобто, через них фактично відбувається регулювання відповідних процесів і явищ [5, с. 91]. Зазначимо, що в сукупності такі акти можуть бути представлені як адміністративне законодавство, що й закріплює правові засади здійснення контролю за якістю надання поліцейських послуг.

У цьому контексті наведемо позицію авторів підручника «Адміністративне право України: Академічний курс», які зауважують стосовно того, що адміністративне законодавство – це система нормативно-правових актів, у яких містяться найбільш загальні й важливі адміністративно-правові норми. Тому воно охоплює не всі нормативно-правові акти, а лише відповідні акти Верховної Ради, Президента України та Кабінету Міністрів України, тобто ті нормативно-правові акти, дія яких поширюється на всю територію країни. При цьому, зазначають вчені, є вагомі підстави додати до цього переліку також нормативно-правові акти міністерств та інших центральних органів виконавчої влади (тобто так зване відомче законодавство), але лише в тих випадках, коли вони визначають права й обов'язки громадян і підлягають реєстрації у встановленому законом порядку [1, с. 147]. Тобто фактично мова йде про те, що адміністративно-правові норми об'єктивізуються в приписах відповідних нормативно-правових актів, які слід розглядати з урахуванням юридичної сили окремого з них, що дозволить побачити цілісну картину нормативно-правової регламентації відповідної сфери суспільних відносин, серед іншого, пов'язаних зі здійсненням контролю за якістю надання поліцейських послуг.

Отже, адміністративно-правові норми, що закріплюють правові засади здійснення контролю за якістю надання поліцейських послуг, наділені регулятивним нормативно-правовим характером, оскільки встановлюють чіткі механізми організації та реалізації здійснення

контролю в досліджуваній сфері, визначаючи порядок дій суб'єктів та межі їхньої компетенції; мають ієрархічні зв'язки й підпорядкованість, з огляду на те, що створюють систему, яка базується на юридичній силі окремих нормативно-правових актів, де підзаконні акти деталізують і конкретизують положення, закріплені у законах та Конституції України; є обов'язковими для широкого кола суб'єктів, серед іншого поширюються як на органи та підрозділи Національної поліції України й відповідні органи виконавчої влади, так і на інших уповноважених суб'єктів, включаючи органи місцевого самоврядування та громадські формування, що залучаються до здійснення контролю за якістю надання поліцейських послуг; фактично є провідним адміністративно-правовим інструментарієм забезпечення якості поліцейських послуг, оскільки містять вимоги щодо здійснення контролю за дотриманням встановлених стандартів, процедур і правил, що спрямовані на підвищення ефективності та прозорості діяльності органів і підрозділів Національної поліції України у напрямку надання поліцейських послуг; є гнучкими та мають здатність оперативно адаптуватися, з огляду на те, що постійно оновлюються відповідно до змін у законодавстві, соціальних запитах і безпековій ситуації, що дозволяє актуалізувати механізми контролю за якістю надання поліцейських послуг відповідно до сучасних викликів.

Список використаних джерел

1. Адміністративне право України: Академічний курс : підручник : у 2 т. / ред. колегія: В.Б. Авер'янов (голова). Київ : Юрид. думка, 2004. Т. 1. Загальна частина. 2004. 584 с.
2. Адміністративне право : підручник / Ю. П. Битяк (кер. авт. код.), В. М. Гаращук, В. В. Богуцький та ін. ; за заг. ред. Ю. П. Битяка, В. М. Гаращука, В. В. Зуй. 2-ге вид., переробл. та допов. Х. : Право, 2013. 656 с
3. Заморська А.І. Відносно визначенні норми права: поняття, структура, функції : дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.01. Одеса, 2009. 196 с.
4. Криворучко А.С. Адміністративно-правові засади запровадження міжнародних стандартів у сфері забезпечення захисту прав людини: дис. ... доктора юрид. наук : спец. 12.00.07. Харків, 2021. 405 с.
5. Яковчук Є.Ю. Адміністративно-правові засади державної політики у сфері мобілізації: дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.01. Київ, 2024. 212 с.